

PERVARİ'DEN PARİS'E

(İhsan Süreyya Sırma Kitabı)

Röp. Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN

Beyan Yayınları

Özetleyen: Celal SANCAR

KİTAP BİR SEVGİLİDİR

Kitap bir sevgilidir, ara sıra onu koklamak lazım; yaprakları arasında dolaşmak lazım. Niye? Çünkü kitap, size çok şey veriyor (s. 328)

‘HÂKİM OLACAK BİR DE...’

Hukuk Fakültesi son sınıfta okuyan birisi, **“Bu çağda böyle şeyler olur mu? Müslümanlar Mekke’ye gidiyor, Muhammed’in mezarı etrafında dönüyorlar; Kâbe diye bir yerde...”** dedi. **“Muhammed’in mezarı Mekke’de midir?”** diye sordum. **“Tabii öyle”** dedi. Bu adam hâkim olacak, adalet dağıtacak. Bunu bile bilmiyordu; ama ne yapsın, böyle bir eğitim almıştı. İşte biz böyle, din düşmanı bir eğitimden geçtik; dinden bihaber ve düşman. (S. 105-106)

‘SURELERİ OKUMANI İSTEMİYORUZ’

Bir hatıramı hiç unutmuyorum, hatırladığımda ağlayasım geliyor. Orta bir de namaz surelerini verdim, müfredatta vardı. Dedim ki: **“Evde de anne-babanızla okuyup ezberleyin.”** İhlas suresini vermiştim. Bir gün sonra da imtihan edeceğim. Küçük bir kız vardı, subay çocuğuydu. Sıra ona geldi, kaldırdım; çocuk ağlamaya başladı. **“Kızım ağlama, ezberlemediysen yarı ezberle”** dedim. Susuyor... Teneffüste çağırdım; **“Kızım, bir şey mi oldu; neden ağlıyorsun?”** dedim. **“Hocam, ben akşam anne-babama dedim ki; bunu benimle okuyun, bana kızdılar. ‘Boş ver o şeyleri... Onları sen de okuma, ezberleme... Biz öğretmene söyleriz...’ dediler. Benim de ezberlememi istemediler. ‘Biz de istemiyoruz, okumuyoruz’ dediler; onun için ağlıyorum, size anlatamadığım için”** dedi. O, bana çok koymuştu; böyle bir dönem yaşadık... Biz, o günler yaşadık. (S. 107-108)

BAHRİYE ÜÇÖK

Ramazan'dı, Ankara'ya gittim. Evrakımı takip ettikten sonra, fakülteye gittim; hocalarla vedalaşmaya... Bir hocanın kapısının önünden geçtim, doğrusu oraya girmek istemedim; ama beni gördü, çağırdı. **“Gel Süreyya, gel”** dedi; gittim. **“Gel, Avrupa'ya gidiyormuşsun!”** dedi. **“Öyle nasip oldu, sınavı kazanmışız”** dedim. **“Neyse, burada adam olmadınız, orada olursunuz”** dedi. **“Söyle bakalım, ne içersin; çay mı, kahve mi?”** dedi. **“Hocam, Ramazan”** dedim. **“Ayol, sen bu kafayla mı gidiyorsun Avrupa'ya?”** dedi. **“Oraya gidince dinsiz mi olacağız?”** dedim. **“Seni orada düzeltirler”** dedi; ama elhamdülillah, orada daha iyi olup geldik. İşte, böyle hocalardan yetiştik; o hoca, Bahriye Üçok'tu. (S. 111)

FIKİH HOCASININ HANIMI...

“Özgü, **‘Gel, sana bir şey anlatayım; biraz da sen gül!’** dedi. **‘Hayırdır’** dedim. **‘Bizimkiler, dün sizin eve gitmişler; hoşgeldine.’** Akşam hanım geldi, **‘Özgü, biliyor musun; bu gelen hoca, Şafii’ymiş’** dedi. Öyle deyince, ben de **‘Deme! Korkarım bir şeyler yiyip içtiniz’** dedim. **‘Pasta yedik, çay içtik’** dedi. **‘Git kus’** dedim. Hanım lavaboda kusmaya çalışıyor, ben gülmekten yerlere yatıyorum. **‘Görüyor musun? Fıkıh hocasının hanımı, Şafii Mezhebi nedir, bilmiyor; biz, bu haldeyiz’** dedi. Sohbet arasında bir vesileyle, **‘Benim beyim Şafii’dir’** demiş; yoksa benim hanım Hanefi...” (S. 135)

‘HANEFİ Mİ OLDUN SEN...’

Mela Ali vardı Van'da. İyi bir müderristi. Bize geldi, evde misafir ediyoruz. Numan, küçük; **“Bunun adı ne?”** dedi. **“Numan”** dedim. **“Sen, Hanefi mi oldun?”** dedi. **“İmam-ı azam'ı kişiliğinden dolayı seviyorum”** dedim. **“Biz de seviyoruz; ama neyse”** dedi; öyle bir göndermede bulundu. Sonra ilkokuldan Sabit geldi, **“Bunun adı ne?”** dedi. **“Sabit”** dedim; **“Sen iyice yoldan çıkmışsın”** dedi, öyle bir şaka yaptı. Muhammed, İmam Hatip'ten gelince; **“Bunun adı ne?”** dedi. **“Muhammed”** dedim; **“Neyse, kurtardın; birincisini öyle koymuşsun”** dedi. (S. 136)

MELA ALİ VE ‘ÜLKE’

“Gel oğlum, gel bakalım; hocaya ne soruyorsun?” dedim. **“Hocam, ben ODTÜ’de okuyorum. Hocayı duymuştum... Soru, ülke!”** **“Darü'l-İslam, darü'l-harb meselesini soruyor. Seyda, ‘ülke’nin ne olduğunu bilmiyor. “Seyda! Bu, ‘dar’ meselesini soruyor”** dedim. Seyda, **“Öyle mi, gel oğlum gel; kâğıdın, kalemin var mı?”** dedi. **“Var Hocam”** dedi.

“Çıkar; yaz” dedi. “Ülke... virgül...” (noktalamasını da söylüyor), “başkasının değil... noktalı virgül; benim ilkelerimin uygulandığı yerdir... nokta.” “Allaaah... Tabii o tarife bayıldık. Darü’l-İslam, darü’l-harb böyle tarif edilir.” (S. 138)

‘BİR ŞEY ANLADIĞI YOK, BAKIP DURUYOR...’

"Yola çıkacağız, ama araba çalışmıyor. Ne İbrahim bir şey anlıyor ne de ben... Volkswagenlerin motoru arkada biliyorsun, açtım; ama o bana bakıyor, ben ona... Köylüler başımıza toplandı. Benim de kıyafetim tam turist kıyafeti... Uğraşıyorum. Köylülerden biri 'Sabap tışteki nizani u hema lê diniri...' dedi; yani Kürtçe, 'it oğlu it bir şey anladığı yok, bakıp duruyor' dedi. Tuhafıma gitti. Kalktım, o şekilde konuşanın bileğinden tuttum; 'sabap tui, runê çêke [İt oğlu it sensin, hadi otur da sen yap!]' dedim; şaşırdılar, 'Bu Fransız, nasıl Kürtçe biliyor' dediler. Nihayet uğraşıp gerçekten de arabayı çalıştırdı; ama ne yaptığını anlamadık, sonra özür diledi. Yola çıkmak istedik. 'Olmaz!' dedi; 'Sizi eve götürüp yemek yedirmesek, kendimizi nasıl affettiririz?' Efendim, 'istemiyoruz. Seni affettim, arabayı yaptın' dedim; ama kabul etmedi. Bizi zorla eve götürdüler, mükellef bir sofraya... İbrahim'le yedik. Ondan sonra Aksaray'a gittik." (S.149)

HERİSE

“Bir şey daha anlatayım, belki unuturum. Bu anekdotlar güzel şeylerdir. Şimdi ben evlendim gittim, bir sene sonra rahmetli İbrahim Canan da evlendi. Beraber gittik. O yurtta kalıyor, biz ev tuttuk. Tunus Yurdunda kaldı, eve çıkmadılar. Ama biz gidip o yurdun talebe lokantasında yemek yiyorduk. Genellikle bir araya geliyorduk; ben, o, Şerafettin, Emrullah [Yüksel], Mustafa [Tahralı] beraber yemek yiyorduk. Oturmuş, yemek yiyoruz; 'İbrahim, sen heriseyi özledin mi?' dedim. 'Ya rüyalarım giriyor İhsan' dedi. Yenge, 'Herise senin başını yesin' dedi; kalktı gitti. 'Yenge, Herise şudur, budur' dedik; ama gitti. Herise'yi bir kız sandı. 'Yenge, etme eyleme' diyoruz, bizimle de konuşmuyor; 'Sizler böylesiniz' diyor. Yemek de yemedi. Ben kalktım, Tunus Mahallesi'ne gittim; bir herise aldım getirdim. Herise biber salçasıdır, Tunuslular kuskus yemeğini biber salçasıyla; yani herise ile yerler. Getirdik yengeye gösterdik; "Bak, herise yazıyor, beni de yordun." dedim. İşte diller böyle enteresandır." (S. 202)

‘İMAM-HATİPLİ DEKAN’

Erzurum'dan Malatya'ya konferansa çok giderdim. Cuma akşamı gider, cumartesi konuşur; pazar, dönerdim. Malatyalılar yüzünden çok ceza yedim. Bizim Dekan Fatin Zengin, ziraat profesörüydü; ama İmam-Hatip Lisesi mezunuydu. Bir pazartesi sabahı, 08.00'de beni çağırdı. Bir Dekan, 08.00'de niye çağırır? O zaman cep telefonu yoktu. Olağanüstü bir durum olduğunu anladım. Dekana gittim; **“Cumartesi, Pazar neredeydin?”** dedi. **“Malatya'daydım, size bilgi de vermiştim; ‘tatilimi Malatya’da geçiriyorum’ diye, buraya dilekçe bıraktım”** dedim. Habersiz gitmem. **“Ama orada, tatil yapmamışsın; konferans vermişsin”** dedi. **“Hem tatil yaptım, kebab yedim; hem de konferans verdim”** dedim. **“Ama bize konferans vereceğini bildirmemişsin”** dedi; epeyi söylendi. Sonra çekmeceyi açtı, **Mekke Dönemi ve İşkence** kitabımı çıkardı; **“Bak, kitabında ‘Mekke Devleti şöyledir’ diyorsun; ‘şimdiki devletimiz de böyle’ demek istiyorsun”** dedi. **“Onu şimdi siz söylediniz”** dedim. Bazı yerlerinin altı çizilmişti. **“Senin kitabında yazıyor; bir daha böyle yapma!”** dedi. Babam, -Allah rahmet eylesin-, bir gün bana, **“Eğer yanında şahit yoksa istediğini söyle”** demişti. **“Sayın Dekan’ım, Ramazandayız; ben oruçluyum, belki sen de oruçlusun”** dedim. **“Tabi oruçluyum”** dedi. İmam-Hatip mezunuydu. (S. 291)

ARAPÇA ÖĞRETMENLİĞİ

“Hocamız yok, 2. Dönem Arapça hocası alacağız; bir dönem gir” dediler. Bana 1. Sınıf Arapça dersini verdiler. Liseden gelmiş çocuklara Arapça öğreteceğim. Kendi kendime, **“acaba Fransa’daki uygulamayı mı yapsam”** dedim. Fransızca öğrenmeye başladığımda, tek kelime Fransızca bilmiyordum; hoca da Türkçe bilmiyordu, hep Fransızca konuştu. Sınıfa girip, Arapça konuştum. Çocuklar, **“Ne oluyoruz!”** der gibi, birbirine baktılar. Uzatmayalım; 3. ayın sonunda artık Arapça, basit fıkralar anlatıyordum, anlıyorlardı. İlk günlerde, **“Biz bu dersi nasıl anlayacağız”** diye küfrettiklerini duyuyordum. Kimseye de böyle yaptığımı söylemedim, küfürleri yutuyordum; onu göze almıştım. İkinci dönem oldu, hocalar alındı; dersler onlara bırakıldı. Bu sefer aynı sınıfın tarih dersine girip Türkçe konuşunca, çocuklar bir tuhaf oldular; **“Bu adama bu kadar küfrettik, meğer Türk’müş”** diye şaşırdılar; ama çok güzel bir temel atıldı, keşke bizim filologlar da öyle yapsalar. Kaideyle dil öğrenilmez, konuşulmakla öğrenilir; ben, bunu yaptım. (s. 298)

NAMAZLARI CEM

Şimdi Humeyni’nin yerinde olan Ali Hamaney, o zaman Reisicumhurdu. Sağ eli, bomba hadisesinde felç olmuştu; bu yüzden sol elini kullanıyordu. Öğlen vaktiydi; **“Şimdi namaz**

vakti, birisi ezan okusun” dediler. Ali Hamaney, “Ehl-i tesennünden birisi imam olsun” dedi. Onlar, “ehl-i tesennün” diyorlar; yani ehl-i sünnetten. “Yusuf ağabey, senin sesin gür; sen imam ol” dedim. Yusuf Ziya Kavakçı Bey geçti, namazı kıldırıp selam verdikten sonra; bir kamet daha... Döndü, “İhsan, bu ne?” dedi; “şimdi de ikindiye kılacaklar, onu da kıldıracaksın” dedim. “Ben Hanefi’yim, vallahi kılmam” dedi. “O zaman, benim yerime geç; ben, Şafii olarak kıldırırım” dedim. Onlara, ikindi namazını kıldırılmışım; vakit namazını bir Şafii’nin arkasında kılmış oldular. (s. 302)

‘DEMOKRASİ ŞEYTAN İDARESİ’

Bazen, bu demokrasiye karşı olduğumu söylüyorum; neden karşıyım? Aslında demokrasi denilen şey, insanlara yanlış anlatılıyor. Demokrasi kelimesi de yanlış telaffuz ediliyor. Türkiye’de özellikle “**demokratik olsun**” ifadesi, “**doğru olsun**” anlamında kullanılıyor. Halbuki bu anlamlandırma, tamamen yanlış; “**doğru**” ayrı, “**demokratik**” ayrı. **Nasıl eleştiriyorum?** Türkiye’de veya başka yerlerde bir seçim olduğu zaman, partiler adaylarını belirliyor. Zavallı seçmenler de gidip partinin seçtiği bu adamı bir daha seçiyor. Seçmenlerin, bu adayların belirlenmesinde bir etkisi yok. Nasıl etkisi yok? Mesela ben Siirtliyim, bir parti beni Muğla’dan aday gösteriyor. Muğlalılara, “**A Partisinden İhsan Süreyya’yı aday koyduk, ikinciye de Mardin’den Adnan Demircan’ı getirdik; üçüncüye de mesela Samsun’dan Musa Uzunkaya’yı getirdik**” diyorlar. Muğlalılar, “**Biz bunları tanımıyoruz, Muğla’da adam çok**” diyorlar. Onlara, “**Sizin kafanız çalışmıyor**” deniliyor. Onların yerine adayları Ankara belirliyor. Böyle demokrasi olur mu? Onun için –Allah rahmet eylesin- benim hocam Hamidullah Hoca buna, “**demonkrasi**” diyordu. Demokrasi, Yunancada halk idaresidir; ama **demonkrasi, şeytan idaresidir. “Demon”, şeytan demektir.** (s. 352)

‘AK PARTİ, SURETA İKTİDAR’

Halk Partisi’nin bürokratik, laik ve anti-İslam tahakkümü hala devam ediyor. Ak Parti, sureta iktidarda görünüyor; ama alt tabakada bürokrasi hala o cumhuriyet artıklarınınındır, o laik çevrelerindir. Kim ne derse desin hala balta vuruyorlar... “**Tamam, siyaseten yönetime gelindi; ama bu bürokrasi dediğimiz şey, hala CHP zihniyetidir ve devam ediyor**” diye düşünüyorum. Tabii yeni İmam-Hatip’ler, İlahiyatlar açıldı; ama esas devlet bürokrasisi Ankara, orası değişmedi. Siz, eğer bir evrakı bir günde çıkaramıyor, 6 aya sarkıyorsa; bürokrasi çalışmıyor demektir. (s. 506)

İLAHİYATLAR...

“İlahiyat hocaları ilme –bu tabir ağır mı kaçar bilmiyorum- Müslümanca yaklaşmalı” diyorum. **“Müslümanca yaklaşmalı”** ne demek? Bir oryantalist gibi değil, bir İslam alimi gibi yaklaşınlar; öyle olursa, İlahiyatlar faydalı olur. Araştırma ve etütleri tenkit etmek veya farklı görünmek için yapmamak lazım; ancak araştırmalarınız sırasında bir boşluk gördüğünüzde onu söylemelisiniz. Başka türlü ilim adamı olmanın anlamı olmuyor. (s. 520) (Celal Sancar, Tamamının okunması dileklerimle; özet alıntı, 30.12.2025)